

עין משפט
נר מצוה

ב א מיי פ"ו מהלכות שגגות הלכה ט:
בא ב שם הלכה י:
בב ג מיי פ"ה מהלכות שגגות הלכה א ופ"ו הלכה א והלכה ט ממג עשין ריג:

אין ידיעה לחצי שיעור.
הכל חצי שיעור ודוע, לא היא ידיעה לחלק, לאם חזר ואלכל חצי שיעור מתרפץ (כריתות יב).

מוסף רש"י

אין ידיעה לחצי שיעור.
הכל חצי שיעור ודוע, לא היא ידיעה לחלק, לאם חזר ואלכל חצי שיעור מתרפץ (כריתות יב).

מוסף תוספות

א. וק"ל באוקימתא.
טעמיה. ב. אמאי. יטעמיה. ג. וי"ל. יטעמיה. ד. והיינו ר' טרפון דאמר מה לזה מביא שתי אשמות. נטעין. דר' טרפון לא בעי ידיעה במחלה. יטעמיה. ה. ויכין סביבין דבריו ד"ל בזה לר"ט נראה דס"ל דמאן דבעי ידיעה בתחילה הוא ר"ע דקאמר שאינו מביא אלא אשם תלוי. יטעמיה. ו. אמר לו ר"ע נראין דברין במעילה מיטעטא, הרי שבא לידו ספק מעילה במאה מנה לא יפה לו שיביא אשם שבתי סלעים ולא יביא ספק מעילה במאה מנה. ח. ה"ן. ט. מוכח דר' עקיבא מודה דאפשר לעשות כר' טרפון ומה שאמר שמביא אשם תלוי אינו אלא לעצה טובה. יטעמיה. י. נמי. יי. ה"ן. יז. אלא מ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בתחילה היינו ר' יוסי דאמר התם ר' יוסי אומר אין שנים מביאין אשם א' מה"ט משום דבעי ידיעה בתחלה כדבעי בחטאת. נטעין. דהני דר"ע משום עצה טובה אתי לה, ר"י מדינא קאמר דסבר דבעינן ידיעה בתחלה אפי' באשם. יי. ה"ן. נט' מחזיקי רש"ל מהשניא ומ' נטעמיה. י. לכאורה דמודה בהא אלא. מוס' ה"לש. יא. [א"י] במאי קא מפיילי ר' עקיבא ור' טרפון תרתיייהו מודו במעילה מעוטה שיביא מעילתו ויחנה, ובמעילה מרובה טוב לו שיביא שתי אשמות משיביא אחד ומעילתו עמו ויחנה. מוס' ה"לש. יב. מה לזה מביא ב' אשמות. מוס' ה"לש. יג. בין מעילה מרובה בין מעילה מועטת [וצריך]. מוס' ה"לש. יד. שצריך להוציא ממון של איסור מתחת אף מספק. מוס' ה"לש.

רבינו הגנאל

רישא משום שהוא מין אחד בתמחוי אחד לפיכך חייב, אמאי איצטרך למתנא להא פשיטא. ומשני רבינא כגון שהיו ב' יוחי חלב בתמחוי אחד, וכגון שאכל חצי זית אחד מהן ונודע לו והזר ושכח ואכל חצי זית האחר. ומתניתין רבן גמליאל היא דאין ידיעה לחצי שיעור, דהנן הכותב ב' אותיות בב' העלמות, אחת בשחיתות ואחת בין הערבים, רבן גמליאל מחיוב וחכמים פוטריין, ואמרין במאי פליגי, רבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור, ורבנן סברי יש ידיעה לחצי שיעור. וכיון דרבן גמליאל סבר דאין ידיעה לחצי שיעור, וחזר ונודע לו על השני, ר' יוחנן אומר חייב ששים, ר"ל אומר אינו חייב אלא אחת. ר' יוחנן [אמר] ידיעה מחלקת לפיכך חייב ששים, ר"ל אמר אין ידיעה מחלקת ואין חייב אלא חטאת אחת. ר' יוחנן דריש על חטאתו והביא, כיון שנודעה לו חטאתו נתחייב בה, וכשנודעה לו השני עוד מתחייב בה, דאין אדם פורע חובו במה שכבר נתחייב בו. ור"ל דריש מחטאתו ונסלה, כל שהוא בהעלם אחד חטאת אחד הוא, ומחטאתו ונסלח קרינא ביה. ור' יוחנן האי קרא דר"ל דריש ביה הכי מניין אם אבל כוית ומחצה

עא:

מבב **ל** דרישא מין אחד ותמחוי אחד בו'.
לעיל ג'לא צעי למיפך מכלל דסיפא משני מינין ושני תמחויין צריכא למימר **ל**שלח חש להאריך כיון דלא קאי הכי:
מאן **ד**אמר **א**שם **ו**דאי **לא** **ב**עי ידיעה בתחלה. פ"י צקונטרס[[] דאיכא פלוגמא דר' עקיבא ורבי טרפון צפרק דס שמיטה צכריתות (דף כג:)[[] וליתא דהא תנן הסם¹ דקוקא צמעילה מרובה קאמר ר"ע שמציא שמי אשמות² משום דטוב לו שיביא שמי אשמות משיביא אשם אחד ויתנה שאם לא יודע לו תהא מעילתו נדבה אבל צמעילה מועטת מודה ר"ע שמציא אשם אחד ויתנה ונוח לו שיתן מעילה מועטת על הספק משיביא שמי אשמות וקאמרין³ בגמ' מדברי שמיים נלמד וא' אשם ודאי לא צעי ידיעה צתמלה⁴ ואם תאמר רבי טרפון דקאמר מה לזה מציא שמי אשמות משמע⁵ דעצה טובה קמ"ל אדרבה כיון דצמעילה מרובה פליגי אס כן טוב לו שיביא שמי אשמות כדאמר ר' עקיבא משיביא אשם אחד ומעילתו ויתנה⁶ דכפרישית⁷ יס לומר דר' טרפון לאו עצה טובה קאמר⁸ אלא לעולם אינו יוצא מידי עצה בשמי אשמות ולא⁹ שיביא אשם ומעילתו ויתנה¹⁰ ואם תאמר ולרבי עקיבא אמאי מציא שמי אשמות צמרובה וצמעוטה אשם ומעילה יציא לעולם אשם אחד ויתנה וכשיודע אז יציא מעילתו ויש לומר משום דאמר¹¹ המציא אשמו עד שלא הציא מעילתו לא יאל:
צעל

מחלוקת דאי סלקא דעתך קודם הפרשה פליגי אבל לאחר הפרשה מודה ליה ריש לקיש לר' יוחנן דחייב שתיים אדמוקים ליה קרא לאחר כפרה לוקמיה לאחר הפרשה ואי אחר הפרשה פליגי אבל קודם הפרשה מודה ליה רבי יוחנן לריש לקיש דאינו חייב אלא אחת אדמוקי ליה קרא בכזית ומחצה לוקמיה קודם הפרשה ודילמא ספוקי מספקא ליה ^(א) ואם תימצי לומר קאמר אם תימצי לומר קודם הפרשה פליגי בה רבי יוחנן היכי מוקי ליה לקרא בכזית ומחצה ואם תימצי לומר לאחר הפרשה פליגי ריש לקיש היכי מוקי ליה לקרא בלאחר כפרה:
אמר עולא למאן דאמר אשם ודאי לא בעיא ידיעה בתחילה בעל

להו ואם¹ **ל** קאמר **א**ם **ס**תמא לומר קודם הפרשה פליגי רבי יוחנן היכי מוקי ליה לקרא כזוים ומתנא אס² **ל** אחר הפרשה פליגי ר"ל היכי מוקי ליה לקרא בלאחר כפרה. והכי פירושא ודילמא לבני תלמודא נמי מספקא להו פלוגמא דר"י ור"ל צמאי כי היכי דמספקא ליה לרידי אי צקודס אי בלאחר אי צתרווייהו וכי פריך בעל התלמוד לרבי יוחנן נמי והא כמיב מחטאתו ונסלח לו ומשני ליה בכזית ומתנא בלשון את"ל פריך ליה ומשני ליה והכי קאמר מחטאתו ונסלח לו צקודס הפרשה אלל השתא קשיא לן את"ל צהך צעיא דרצינא דצקודס הפרשה נמי פליגי וא"ר יוחנן חייב שתיים ר' יוחנן היכי מוקי לקרא דמחטאתו ונסלח לו ושני ליה בכזית ומתנא והכי קמשני אפי' את"ל דקודס הפרשה לחודה פליגי אי נמי צתרווייהו פליגי איכא לאוקומא בכזית ומתנא ולר"ל נמי כי פריך ליה תלמודא הכמיב על חטאתו והציא ושני ליה בעל התלמוד בלאחר כפרה לעולם ספוקי מספקא ליה צמאי פליגי כלדידי וצאת"ל פריך ומשני והכי קאמר את"ל בלאחר הפרשה נמי פליגי דבלאחר הפרשה פטר ליה צמד קרבן דהשתא ליכא לאוקומא לקרא דמחייב בלאחר הפרשה ר"ל היאך מוקי ליה להאי קרא כלומר צמאי מוקי ליה ושני ליה אפילו אם תמנא לומר בלאחר הפרשה פליגי איכא לאוקמי בלאחר כפרה. ורוב התלמידים שגו בשיטה זו ודימו דהאי דהיכי מוקי לה לקרא בכזית ומתנא וחזרו היכי מוקי ליה לקרא בלאחר כפרה לשון קושיא הוא ולפרושי כמו מ"ט והוצרכו לשבש את הספרים ולמחוק הוי"ו דואת"ל ^(א) קמא ולהגיה קאמרין ולהגיה על קודם לאחר ועל לאחר קודם ואין שיטת התלמוד כפי סוגייתם:
למ"ד **א**שם **ו**דאי **ל**א צעי ידיעה. פלוגמא דר"ט ור"ע היא צכריתות צפ' דס שמיטה (דף כג). ר"ע מחייב על ספק מעילות אשם תלוי. ופ"י היו לפניו שתי תמיכות א' של קדש וא' של חולין ואכל אחת מהן ואין יודע איזו אכל מציא אשם תלוי ומודה ר"ע שאינו מציא את מעילתו כלומר אינו משלם קרן וחומש עד שידוע לו ויציא עמה אשם מעילות ודאי כי היכי דאשם תלוי דשאר עבירות דספק כרת אינו מכפר כפרה גמורה וכשיודע לו דודאי חטא מציא חטאת אף זה כשיודע לו יחזור ויציא אשם ודאי ר"ט אומר מה לזה מציא שמי אשמות ולא דמי לאשם תלוי דספק חטאת ⁶ דהתם ספיקין איל ודאי נקבה הלכך כי ממידע ליה צעי לאתויי נקבה אבל זה ששניהם מין אחד כדאמר התם שממין שמציא על הדוע מציא על לא הדוע שזה איל וזה איל יציא קרן וחומש ויציא איל ויאמר אם ודאי מעלתי זו מעילתי וזו אשמי ואם ספק שלא עמיד ספיקי להודע לי אשם זה יהיה אשם תלוי והקדש זה לנדבה ולכי ממידע ליה לא צעי לאתויי אשם אחרינא. אלמא לא צעי ידיעה צתמילה צאשם ודאי קודם הצאת כפרתו דהא לא איתידע ליה כי אחייה ומכפר עליה:
אשם **ו**דאי. כל אשמות קריין אשם ודאי חוץ מאשם תלוי שהוא צא על לא הדוע וכן שלשה הצדין על חטא אשם מעילות אשם גזילות אשם שפחה מרופה:
צעל

דשמעתא לדברי הכל לאחר כפרה דראשון, נודע לו השני צריך חטאת שניה. והא סברא דרבה ואביי בגריה, פליגא אתרווייהו, דהא אוקימנא דלתרווייהו לר' יוחנן ולר"ל כשנודע לו לאחר שנתכפר על הראשון צריך חטאת שניה, ורבה אמר אבל ב' יוחי חלב בהעלם אחד נודע לו על אחד מהן, חזר ואכל כזית אחד בהעלמו של שני, הביא קרבן על הראשון, ראשון ושני מתכפר, (הזה) [נהג] ודאי אם נודע לו על השני אחר שנתכפר על הראשון אינו חייב על השני קרבן אחר שכבר נתכפר בגריה עם הראשון, ודאביי עדיפא מדברא. וקו"ל כותחיהו דאינהו בתראי. אמר עולא לדברי האומר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה, **בעל** ח' בעילות שפחה חרופת, אינו חייב אלא אחת. עיקר זה בברייתא במשנת פרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות ט) אילו מביאין קרבן על

כלל גדול פרק שביעי שבת

מכלל דרישא. דאמר חייב:
מין **א**חד **ו**סמחוי **א**חד. צתמיה:
סהיח **ל**ו ידיעה. צין שני חלאי שיעור ואיצטרך לאשמעין דליצטרפו דס"ד אמנא הואיל וצשיעורין שלמים חלוקין לחטאות הכא נמי לא ליצטרפו קמ"ל דהתם הוה ידיעה אבל ידיעת חצי שיעור לאו ידיעה היא:

רבן **ג**מליאל **ה**יא **ד**אמר. לקמן צפרק הצונה אין ידיעה לחצי שיעור:
וחזר **ו**נודע לו. לקמן צעי ליה אי קודם שהפריש קרבן על ידיעה ראשונה וקסבר ידיעות מחלקות לחטאות ואע"פ שלא היטה ידיעה צין אכילה לאכילה או לאחר הפרשה וקסבר הפרשות מחלקות. והא דלציי ורבא דאמרי לעיל¹ ונודע לו על אחת מהן וחזר ואכל כו' אלמא דחדא הוא דמחייב אי סצירא להו פלוגמא דר' יוחנן וריש לקיש צקודס הפרשה אינהו דאמור כריש לקיש אי נמי סצירא להו דלאחר הפרשה פליגי ואינהו דאמור קודם הפרשה נודע על השני וצרי הכל אין חלוקין לחטאות:
על **ח**טאתו **ו**הציא. והציא קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה על חטאתו אשר חטא (ויקרא ד) משמע על כל חטאת וחטאת יציא:
מחטאתו **ו**נסלח לו. אפי' לא הציא אללא על קמ"ל. כיון ^(ט) דהאי חצי זית עם זית קמא שייך צתר ידיעה קמייאת והוה כאליו נודע לו על הכל דהא אי הוה מיימי קרבן הוה מיכפר צהדיה ^(ס) [צזית] בלא שום ידיעה דפחות מכשיעור לא חשיב אבל כזית לא מיכפר בלא ידיעה הלכך כי לא איתידע ליה צהדיה אללא זה אחר זה הוו ידיעות מחלקות:
דאיידע **ל**יה. על השני קודם שהפריש קרבן על ידיעה הראשונה פליגי:
אדמוקים **ל**אחר **כ**פרה. כי פרכינן לעיל לריש לקיש הא כמיב על חטאתו והציא ואוקימנא שיטתיה דתלמודא בלאחר כפרה לוקמא בלאחר הפרשה אלל השתא דאוקימנא בלאחר כפרה ש"מ דפשיטא לבני היציצה שסדרו בגמ' דלאחר הפרשה נמי פטר ריש לקיש:
הכי גרסינן צספרים ישנים **ו**דילמא **ס**פוקי **מ**ספקא

לאחר **כ**פרה. והכי פירושא ודילמא לבני תלמודא נמי מספקא להו פלוגמא דר"י ור"ל צמאי כי היכי דמספקא ליה לרידי אי צקודס אי בלאחר אי צתרווייהו וכי פריך בעל התלמוד לרבי יוחנן נמי והא כמיב מחטאתו ונסלח לו ומשני ליה בכזית ומתנא בלשון את"ל פריך ליה ומשני ליה והכי קאמר מחטאתו ונסלח לו צקודס הפרשה אלל השתא קשיא לן את"ל צהך צעיא דרצינא דצקודס הפרשה נמי פליגי וא"ר יוחנן חייב שתיים ר' יוחנן היכי מוקי לקרא דמחטאתו ונסלח לו ושני ליה בכזית ומתנא והכי קמשני אפי' את"ל דקודס הפרשה לחודה פליגי אי נמי צתרווייהו פליגי איכא לאוקומא בכזית ומתנא ולר"ל נמי כי פריך ליה תלמודא הכמיב על חטאתו והציא ושני ליה בעל התלמוד בלאחר כפרה לעולם ספוקי מספקא ליה צמאי פליגי כלדידי וצאת"ל פריך ומשני והכי קאמר את"ל בלאחר הפרשה נמי פליגי דבלאחר הפרשה פטר ליה צמד קרבן דהשתא ליכא לאוקומא לקרא דמחייב בלאחר הפרשה ר"ל היאך מוקי ליה להאי קרא כלומר צמאי מוקי ליה ושני ליה אפילו אם תמנא לומר בלאחר הפרשה פליגי איכא לאוקמי בלאחר כפרה. ורוב התלמידים שגו בשיטה זו ודימו דהאי דהיכי מוקי לה לקרא בכזית ומתנא וחזרו היכי מוקי ליה לקרא בלאחר כפרה לשון קושיא הוא ולפרושי כמו מ"ט והוצרכו לשבש את הספרים ולמחוק הוי"ו דואת"ל ^(א) קמא ולהגיה קאמרין ולהגיה על קודם לאחר ועל לאחר קודם ואין שיטת התלמוד כפי סוגייתם:
למ"ד **א**שם **ו**דאי **ל**א צעי ידיעה. פלוגמא דר"ט ור"ע היא צכריתות צפ' דס שמיטה (דף כג). ר"ע מחייב על ספק מעילות אשם תלוי. ופ"י היו לפניו שתי תמיכות א' של קדש וא' של חולין ואכל אחת מהן ואין יודע איזו אכל מציא אשם תלוי ומודה ר"ע שאינו מציא את מעילתו כלומר אינו משלם קרן וחומש עד שידוע לו ויציא עמה אשם מעילות ודאי כי היכי דאשם תלוי דשאר עבירות דספק כרת אינו מכפר כפרה גמורה וכשיודע לו דודאי חטא מציא חטאת אף זה כשיודע לו יחזור ויציא אשם ודאי ר"ט אומר מה לזה מציא שמי אשמות ולא דמי לאשם תלוי דספק חטאת ⁶ דהתם ספיקין איל ודאי נקבה הלכך כי ממידע ליה צעי לאתויי נקבה אבל זה ששניהם מין אחד כדאמר התם שממין שמציא על הדוע מציא על לא הדוע שזה איל וזה איל יציא קרן וחומש ויציא איל ויאמר אם ודאי מעלתי זו מעילתי וזו אשמי ואם ספק שלא עמיד ספיקי להודע לי אשם זה יהיה אשם תלוי והקדש זה לנדבה ולכי ממידע ליה לא צעי לאתויי אשם אחרינא. אלמא לא צעי ידיעה צתמילה צאשם ודאי קודם הצאת כפרתו דהא לא איתידע ליה כי אחייה ומכפר עליה:
אשם **ו**דאי. כל אשמות קריין אשם ודאי חוץ מאשם תלוי שהוא צא על לא הדוע וכן שלשה הצדין על חטא אשם מעילות אשם גזילות אשם שפחה מרופה:
צעל

דשמעתא לדברי הכל לאחר כפרה דראשון, נודע לו השני צריך חטאת שניה. והא סברא דרבה ואביי בגריה, פליגא אתרווייהו, דהא אוקימנא דלתרווייהו לר' יוחנן ולר"ל כשנודע לו לאחר שנתכפר על הראשון צריך חטאת שניה, ורבה אמר אבל ב' יוחי חלב בהעלם אחד נודע לו על אחד מהן, חזר ואכל כזית אחד בהעלמו של שני, הביא קרבן על הראשון, ראשון ושני מתכפר, (הזה) [נהג] ודאי אם נודע לו על השני אחר שנתכפר על הראשון אינו חייב על השני קרבן אחר שכבר נתכפר בגריה עם הראשון, ודאביי עדיפא מדברא. וקו"ל כותחיהו דאינהו בתראי. אמר עולא לדברי האומר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה, **בעל** ח' בעילות שפחה חרופת, אינו חייב אלא אחת. עיקר זה בברייתא במשנת פרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות ט) אילו מביאין קרבן על

מסורת הש"ס

א) לקמן קה. וקה. וש"ן,
ב) [לקמן דג. א] [שס],
ד) [ש"ל], א) [ש"ל],
ו) [צ"ק קס"ג].

תורה אור השלם

1 או הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה על חטאתו אשר חטא:
ויקרא ד כח
2 זאת כל חלבו וקטיר המזבחה כחלב זבח השלמים ובפר עליו הבזקן מחטאתו ונסלח לו:
ויקרא ד כ

הגהות הב"ח

א) גפ' ספוקי מספקא להו ואם מימנ' וכו' הפרשה פליגי ר' יוחנן כ"ל ויתבה צה נמחק:
ב) רש"י ד"ה קא משמע לן דהאי כ"ל ויתבה כיון נמחק:
ג) ד"ה הכי גבי' וכו' ולמחוק הוי"ו דאם תמצי לומר קאמר ולהגיה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה למ"ד אשם ודאי וכו' דהתם ספיקי איל. עין מגיל' סעוף א' ס"ק ח:

הגהות הגר"א

[א] 'ותב' ד"ה מלך. מדברי שנים נלמד ט"ו. י"ב אבל הוא יצי יוסי (וי"ב ה"ח"ט והנצ"ן) צחזיוני ב' דלא כרש"ל) דצעי ידיעה צתמלה ממ"ש [כריתות ז' צ"ן] מודה ר"י מחוסר כפרה מ"ט התם צעי צנחא ידיעה ט' וצמ מחולק עם ר"י וד"ש:

רב נסים גאון

אמר עולא למאן דאמר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה. משכחת לה במסכת כריתות בפרק דם שחיטה (דף כב) אמר ר' טרפון ומה לזה מביא ב' אשמות, אמר לו ר' עקיבא נראין דברין במעילה כו'. ובגמרא גרסי אמר רבא מדברי שניהם לנמור אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה. ומכלל זו הדימרא נלמוד ר' מי שחולק על ר"ע ור' טרפון דברב' הזה סובר שאשם ודאי בעי ידיעה בתחילה, וזה האשם נידון בחטאת מה חטאת עבינן ידיעה בתחילה אף אשם ודאי נמי בעי ידיעה בתחילה.

רבינו הגנאל (המשך)

נודע לו על כזית ולא נודע לו על מחצה, וחזר ואכל [חצי] זית אחד בהעלמו של שני, מזה דומיא לצטרף עם חצי זית הראשון ויתחייב, קמ"ל מחטאתו, אם כבר נתכפר מקצת מחטאתו פטור בנשאר. ור"ל היא על חטאתו והביא מיביע ליה כשנודע לו על כזית אחד ובפר עליו, ולאחר שנתכפר לו [נודע לו] על כזית השני, כגון זה מודה ר"ל דצריך קרבן, והא דרב [אשין] דרבינא לא מוכחא בהדיא במאי פליגי, מיהו סוגיא, דשמעתא לדברי הכל לאחר כפרה דראשון, נודע לו השני צריך חטאת שניה. והא סברא דרבה ואביי בגריה, פליגא אתרווייהו, דהא אוקימנא דלתרווייהו לר' יוחנן ולר"ל כשנודע לו לאחר שנתכפר על הראשון צריך חטאת שניה, ורבה אמר אבל ב' יוחי חלב בהעלם אחד נודע לו על אחד מהן, חזר ואכל כזית אחד בהעלמו של שני, הביא קרבן על הראשון, ראשון ושני מתכפר, (הזה) [נהג] ודאי אם נודע לו על השני אחר שנתכפר על הראשון אינו חייב על השני קרבן אחר שכבר נתכפר בגריה עם הראשון, ודאביי עדיפא מדברא. וקו"ל כותחיהו דאינהו בתראי. אמר עולא לדברי האומר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה, **בעל** ח' בעילות שפחה חרופת, אינו חייב אלא אחת. עיקר זה בברייתא במשנת פרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות ט) אילו מביאין קרבן על